

קבלת שבת

שנה שש עשרה - עלון שבועי ■ מופץ ב-15,000 עותקים בארץ ובעולם

חג הפסח

"אין מפטידין אחר הפסח אפיקומן"

השאלות ידועות. הבן החכם שואל "מה העדות החוקים והמשפטים אשר צויה ה' אלוקינו אתכם", מה הן המצוות מדאורייתא, ועונים לו בתקנה מדרבנן. ומה התשובה הגלומה בה, כיצד יוכל להבין ממנה כל דיני הפסח. ומהו "אמר לו כהלכות הפסח", משמע: כעין הלכותיו בלבד. בקיצור, מה נאמר כאן. לתשובה, נקדים מאמר מן הגמרא בחולין (דף קה): אמר מר עוקבא, אני לענין זה כחומץ בן יין לגבי אבי שאבי, כשהיה אוכל בשר ביום, לא היה אוכל גבינה עד למחרת באותה שעה. ואילו אני, באותה סעודה איני אוכל, לסעודה הבאה אוכל אני.

נשאלת השאלה, האם כה להוט היה אחר גבינה. מדוע לא נהג בכך כאביו. והאם בשביל הנהגה פעוטה זו החשיב עצמו כחומץ בן יין, שאיבד רוב ערכו! **אלא, משל למה הדבר דומה:** בעל חנות נעלים נסע ליריד כדי לרכוש כמות רבה במחיר זול ולמכרה בחנותו. עשרות חניות והמוני דוכנים הציגו סחורותיהם, אך לא בהן סחר. לא עניוהו תבואה וסדקית, מחפש הוא יצרן נעלים. לפתע אורו עיניו: בחלון הראוה של אחת החניות הוצב זוג נעליים. זוג אחד, אבל מושלם. האופנה האחרונה. מבין הוא בכנון דא. נכנס, והופתע: החנות היתה ריקה, המדפים מעלי אבק, והמוכר הישיש נמנם מאחורי הדלפק. אין זה אומר דבר, יתכן והמפעל במקום אחר. כאן רק מקבלים הזמנות.

"שלום", אמר, "יש לי הזמנה. כמה יעלו לי, נאמר, מאה זוגות מהדוגמא שבחלון. במספרים שונים, כמובן. והאם יש לכם גם דגמים אחרים?!" המוכר התנער מדמדומיו: "שלום וברכה", ענה. "לי זה עלה רובל, בחנות בסוף הרחוב, זו לא חנות נעלים. זו חנות להשכרה."

"אז מדוע הצבת את הנעלים בחלון הראוה?"
"אה, חלצתי אותן. אני מתהלך פה בנעלי-בית..."
איי, לא לכך נועד חלון הראוה. זה מצג שוא, זו הטעיה.

לכך התכוון גם מר עוקבא. אביו החמיר בכל, ברח לשבעים שערי היתר כדי שלא לגלוש לשער אחד של איסור. עד שהחמיר אפילו בהרחקה יתרה בדבר שעיקרו מנהג, והמתין יממה שלמה בין בשר לחלב. אבל היתה זו רק דוגמא, כתצוגה בודדת בחלון הראוה, הרומזת לחנות מלאה וגדושה בסחורה!

כך עונים גם לבן החכם. מלמדים ומלמדים עד להלכה האחרונה שעיקרה תקנה מדרבנן, ואינה אלא דוגמא להלכות הפסח כולן! (הגדה של פסח - והגדה)

"אין אנו מספיקין להודות לך"

שאל הגאון רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, ראב"ד גרבא: לכאורה הרי אנו סותרים את עצמנו תוך כדי דיבור, בתפילה אנו אומרים ש"אילו פינו מלא שירה כים, ולשונו רינה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע וכו', אין אנו מספיקים להודות לך ה' אלוקינו על אחת מאלפי אלפים". ומיד אנו ממשיכים ואומרים "על כן אברים שפילגת בנו... הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו..." כאילו שמצאנו דרך כיצד להודות לך ולברך אותך על כך!

ותירץ הגאון במשל ששמע **מדודו הגאון החרף רבי יעקב הכהן זצ"ל** (מחבר הספר **מעיל יעקב עמ"ס מעילה ועוד**): משל למלך שהיה לו ידיד אמת, איש חכם ונבון, נקי כפיים ובר לבב, נאמן, אהוב וחביב לפני המלך. המלך היה מוקירו עד מאוד, קורא לו ושואל בעצתו, מתחשב בדבריו ונהנה משיחתו.

והנה, ביום מן הימים ביקש המלך להפגין קבל שריו ויועציו את חיבתו כלפיו, לכן פנה אליו ואמר: "תמיד אני קורא לך לארמון שלי, ברצוני לגמול לך ביקור ולהתארח בביתך!"

חוורו פני האיש, היאך יארח את המלך ופמלייתו? הכיצד יערוך להם שולחן בכליו הפשוטים ויגיש לפניהם ממאכליו הדלים? הלא יהיה ללעג וקלס, למשל ולשנינה, וינחל בזיון תחת כבוד! מובן שלא אמר דבר, הן לא יסרב לבקשת המלך, הוא הודה בפניו נפש על הכבוד הרב, ופנה לספר לאשתו על הצרה שהתרגשה עליו במעטה של כבוד... נרעשה גם האישה התמימה, וספקה כפיה, איך תבשל לאיני הטעם האלה? ומה תגיש לשולחן? אשה פשוטה היא ופשוטים מאכליה... עוידים תוהים ונבוכים, נקש על דלת ביתם שר הטכס, אשר בא להודיע כי בעוד שלוש שעות יופיע המלך עם כל שריו. המבוכה הפכה לחרדה, אבדו, חשבו במרירות, מה יהיה?

עודם נבוכים ושניים ממשרתי המלך הגיעו, הניחו את הארגז שבידם, הוציאו

מתוכו מפה צחורה, כוסות וצלחות, סכינים ומזלגות, פרשו את המפה על השולחן וערכו את הכלים. מיד באו עוד שני משרתים והוציאו לחם ויין ומיני מטעמים, והודיעו בדבר המלך שיש להגיש מאכלים אלו בלבד, באלו הכלים ולא בזולתם! סיימו לערוך את השולחן וקול שקשוק גלגלי המרכבות בישר על בא המלך ופמלייתו. נכנס המלך והשרים בעקבותיו. השרים הביטו בשולחן הערוך, ולא כבשו את חיוכם המלגלג "הלזאת סעודה יקרא, וכי כך עורכים שולחן?".

קם בעל הבית ואמר: "ברשות מלכי הרם! ידעתי גם ידעתי שהשולחן הערוך לפניכם והמעדנים שעליו אינם לפי גדולת המלך ואף לא לפי גדולת שריו, אך מה אעשה וחזקה עליו פקודתו של מלכי הרם, כי לא אגיש לשולחן אלא את אשר הוא שלח, רצונו זה כבודו! ויחשב נא בעיניכם כאילו ערכתי את הסעודה כיאות לכבוד המלוכה!"

וכך בחוכמתו מחה את החיוך מעל שפתי השרים. **הנמשל:** יודעים אנו בנפשינו כי אין לאל ידיו להשיב לבוראינו על כל תגמוליו עימנו, ואפילו "פינו מלא שירה כים, ולשונו רינה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע ועינו מאירות כשמש וכירח וכו'..."

אין אנו נתבעים אלא להשתמש בכלי המלך אשר העניק לנו, ובהם לעבוד את מלכנו ולהודות לו, על כן "אברים שפילגת בנו ורוח ונשמה שנפחת באפינו וכו', הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו..."

בהם רצית שנשבח, וכך אנו עושים!

(הגדה של פסח - איש מצליח)

"נזכירה דודיך מיין מישרים אהבך" (שיר השירים).

פרשו המפרשים: היין - רמז הוא לתענוגות העולם ולשכרון תאוותיו, ועל האדם להזכיר ולעורר את עצמו לבקש עונג בתורה, בתפילה ובמצוות, ולהשקיע בהם כל מעיניו, מקל וחומר מרדיפתו אחר ה"יין" והבלי העולם.

ועל כך נשא **הגאון רבי יצחק פרחי זצ"ל מפרינצה** את משלו ואמר: משל לאדם שהיה לו בן יחיד, חכם ונבון, שלם בחכמות ובדעת ומושלם בכל מידה טובה ונעלה, יפה תואר וטוב רואי. התגורר הבן עם אביו, והיה להם משרת הממונה על חטיבת העצים ועל שאיבת המים, נקיון הבית והחזקתו.

יום אחד חלה המשרת. חרד בעל הבית לשלומו ועסק ברפואתו. הזעיק רופאים מומחים למיטתו, ועמד על גבו לשרתו. הפך משכבו והיטיב יצועו, האכילו והשקהו והגיש לו את התרופות. במסירותו הרבה הזניח את בנו, לא דאג לו למזון, והתעלם ממנו כליל. והבן, בראותו שאביו מתעלם ממנו ומזניחו, התהלך עצוב וסר רוח, קודר וזועף, שקע בדיכאון. מדוכדך רבץ על משכבו וחשב בכאב "אבי, אבי למה עזבתני, למה נטשתני, למה הסתרת פניך ממני. איני מענין אותך, אינך אוהבני..."

עיניו דמעו בלא הפוגה, והוא הסתגר בכאבו ודעך... משלא בא ללימודיו יום, יומיים ושלושה, בא רבו לביתו לשאול לשלומו. מצאו במיטתו צנוף וחור ועיניו כבויות.

"מה לך", נזעק הרב, "כלום חולה אתה?" הביט בו הבן בעיניים מיוסרות, ולא ענה.

פנה הרב לחפש את האב ומצאו ישן במיטתו. התעייף מטיפולו המסור בעבדו, ושכב החליף כח...

העירו בזעקה ואמר: "בן אדם, מה לך נרדם, עורה משנתך וראה את מצבו של בנך! הן דועך הוא כנר, עוד מעט ויכבה! אם כך טרחת ויגעת לבקש מזור למשרתך, אשר מה לו ולך, כמה יש לך לטרוח ולחוס על בנך יחידך, שאם ימות חלילה, הן יחרב עליך עולמך!"

הנמשל הן מובן מעצמו, כי גוף האדם הוא משרתו, והנשמה כבן יקר מלא רוח חכמה, כי ממקום קדוש חצובה, ובה כל אשרו ותקות נצח חייו. והנה, בעבור הגוף וצרכיו עמל האדם בלא שיעור, ואם יקרוהו חולי ויבואהו צער וכאב, הלא לא ישקוט ולא ינוח בבקשו ארוכה ומרפא, גם צדקה וצעקה ושנוי השם. וכאשר יקום ויתהלך בחוץ - מיד ינהה אחר היין, להתענג בשמחה ובשחוק הוללות, ולהזניח את נשמתו אשר תרגיש בודדה, עגומה וענוגה ואבודה.

והיצר הטוב זועק ומתריע: עורה ישן משנתך, טפח את נשמתך! החיה אותה בטל של תורה, הרעף עליה רביבי מצוות, חממה בשמש התפילה הנרגשת! וזכור כמה הקדשת להבראת גופך, איך לא תחלץ לפעול לטיפול נשמתך!...

"נזכירה דודיך - מיין", מנהייתנו אחר היין ועיני העולם, נזכר לעצמנו שלא להפלות ולקפח את הנשמה! (הגדה של פסח - יוסף דעת)

לבקשת רבים:

בס"ד יצא לאור קונטרס "שש אנכי" (ח"ב), ובו כל הפינים' בהלכה ובאגדה שכתב העורך בשנים האחרונות ופורסמו בעלון, עם הוספות רבות ונכבדות ובעריכה מאירת עינים. ניתן לקבלו ע"י שליחת בקשה למייל: k052717688@gmail.com

תפס אותו, ולאחר מאבק קצר השכיב אותו על המדרכה, והזמין נידת. הוא החזיר את התיק לחסיד. החסיד היה נרגש. הוא הודה לשוטר במילים חמות, וסיפר לו שבתיק היה סכום גדול מאד. "אין צורך להודות לי", אמר השוטר. "רק עשיתי את העבודה שלי".

"הצלת אותי", אמר החסיד, "ואני רוצה להכיר לך טובה. לא רק בדיבורים".

מכיון שכך, סיפר לו השוטר: "אשתי נמצאת בכלא בגלל אלפים דולר שחסרים לי". מיד הוציא את הכסף, ונתן לו.

שאל השוטר: "איך אחזיר לך טובה על שהצלת את אשתי?"

אמר לו: "אתה לא צריך להחזיר לי טובה, שהרי כבר עשית לי טובה גדולה. עם זאת, אני מבקש ממך, שאם תראה פעם יהודי בצרה, תעזור לו".

"ואיך אדע למי לעזור?"

"אם תראה יהודי שרוצה ללכת לשיבה, תעזור לו".

השוטר מסיים ואומר לסטודנט: "כבר עשר שנים אני מחפש יהודי, שיגיד לי שהוא מחפש ישיבה, ואתה הראשון שאמרת לי. אני כבר עשר שנים רוצה להחזיר טובה למי שעזר לי, ובגלל זה אני ממש שמח לעזור לך להגיע לשיבה".

הסטודנט כמעט לא האמין למשמע אוזניו. הרצון שלו להגיע לשיבה ולעמוד על טיבה התחזק פי כמה וכמה. הוא נסע ללייקווד 'לבדוק את הענין', ונשאר שם. היום הוא אברך בירושלים, יש לו ב"ה אשה וילדים שהולכים בדרך התורה.

וממה התחיל הכל?

מהלבוש של בן הישיבה, שהלך עם כובע וחליפה בונצואלה.

"שהיו מצויינים שם..." (הגדה של פסח - דורש טוב)

בדרך פנה אליו השוטר, ושאל: "למה באת לארצות הברית?"

אמר לו: "באתי ללמוד בישיבה".

"באת לשיבה???" משהו בלתי ברור השתנה, פתאום. עצר השוטר את הנידת לרגע, ואחר כך התחיל לנסוע לכיוון ההפוך.

"היי, לאן אתה לוקח אותי?" הסטודנט נבהל.

פניו של השוטר הכושי משדרות אהדה. למרבה הפתעה, הוא אומר: "אני לוקח אותך לעורך דין אחד מסוים. תשלם לו אלף דולר, והוא יוכל לארגן לך ויזה באופן מידי, במקום".

עלה הסטודנט לעורך הדין, שלם לו, וקבל ויזה. השוטר בינתיים חיכה לו למטה בנידת.

"בוא, חביבי", אומר השוטר, "אני עכשיו מונית ספיישל בשבילך, אני אסיע אותך בנידת עד תחנת הרכבת. אביא אותך לרכבת שתיקח אותך ללייקווד".

הסטודנט היה מלא הכרת הטוב, אבל גם מבולבל מאוד. "אני מודה לך מאוד על כל העזרה, אבל אפשר לשאול משהו? מה קרה שהחלטת, פתאום, לא לגרש אותי ולעזור לי כל כך הרבה?"

"תשמע סיפור, אבל סיפור חזק", אומר השוטר. הוא סיפר על תיק ש'תפרו' לאשתו. העלילו עליה עלילה, וחיבו אותה לשלם אלפים דולר. מאחר שלא היה באפשרותם לשלם את הסכום הזה, הכניסו אותה לכלא.

זמן מה אחר כך, הלך אותו שוטר ברחוב, וראה חסיד סטאמר יוצא מחנות עם תיק. פתאום הגיח בסערה בריון בגובה מטר תשעים, ומול עיניו של השוטר, התנפל על החסיד וחטף ממנו את התיק. החסיד התחיל לצעוק, ולרדוף אחרי השודד, אבל השודד היה הרבה יותר מהיר ממנו. לא היה לו סיכוי מולו. השוטר, לעומת זאת, היה בכושר טוב. הוא רדף אחרי השודד,

מגיד המישרים הרב גואל אלקריף שליט"א, ר"מ בישיבת "דרך חיים" בבני ברק, סיפר סיפור מופלא על כוחה של התגברות אחת מול הסחף, על שמירת הלבוש היהודי, מגיע אלינו מוונצואלה הרחוקה. בונצואלה, אין כמעט בחור ישיבה אחד, ונדיר לראות שם יהודי במראה חרדי. בחור ישיבה אחד, הוצרך לשהות שם, הקפיד גם שם ללכת עם כובע וחליפה, הוא לא שינה כלום מהליכותיו וקידש בכך שם שמיים.

יום אחד, כשהלך ברחוב, פגש אותו סטודנט יהודי, ושאל אותו לפשר מראהו החרגי. הבחור הסביר לו, שהוא לומד תורה בישיבה, וזהו לבוש של יהודים בני תורה. הסטודנט לא הכיר את המושג ישיבה, ואפילו לא ידע מהי תורה. במשך שעה וחצי דברו השנים. בחור הישיבה הסביר, שהלבוש היוצא הדופן הוא לבוש מכובד, כמו שמתאים לבן של בן מלך, והרי כל יהודי הוא בן של מלך מלכי המלכים. "נשיא ארצות הברית", הוא שבר את אוזנו של הסטודנט, "לא ולבש בגדים מוזנחים ועלובים, נכון? אתה רואה אותי תמיד מופיע עם מלבוש מכובד. גם אני, כבן ישיבה, הולך עם בגדים מכובדים - עם חולצה לבנה, חליפה וכובע".

"איפה נמצאת הישיבה?" שאל הסטודנט. "בלייקווד".

לא עבר זמן רב, עד שהסטודנט החליט לנסוע ללייקווד, לבדוק מקרוב את הישיבה המסקרנת הזאת. אזרח של ונצואלה, שבדרום אמריקה, זקוק לויזה כדי להיכנס לארצות הברית. לאותו סטודנט היתה ויזה, והוא הגיע למעבר הגבול, אבל לא שם לב שפג תקפה של הויזה שלו. השוטרים בצד האמריקני של הגבול התייחסו אליו בחומרה, כאילו רצה להכנס לארצות הברית במרמה.

הגיע שוטר כושי עם נידת, הורה לו להיכנס, והתחיל לנסוע. עמדו לגרש אותו בחזרה לאמריקה הדרומית.

פנינה לחג
בענייני הלכה ואגדה

משולחנו של העורך

עדיין יכול להיכנס לבית מדרש המרפסת. ויל"ע [ועיין בשו"ת חת"ס (ח"ו, ס" פח ד"ה אבל) ודו"ק היטב].

ובספר שבח פסח (דף י"ז סע"א) לרבי ישמעאל הכהן מליבורנו שבאיטליה בעל הזרע אמת, הביא את דברי האברבנאל בפירושו זבח פסח, שפתיחת הדלת היא בכדי לקרוא לעניים, כמו שאומר 'כל דכפין ייתי ויכול'.

ובעטרת ישועה (דריקוב, מועדים, סדר הגדה לפסח ד"ה שפוך חמתך, דף לג:) כתב, שמנהג זרע ישורון בכל מקומות מושבותיהם לפתוח דלתי הבית קודם אמירת 'שפוך חמתך', ולומר תיבות 'ליל שימורים', כי במשך כל השנה השומר והמוגן להצילנו מכף כל איוב ומשטין היא המזוזה, ובהגיע ליל הפסח אין אנו צריכים את שמירת המזוזה, כי במצות אכילת מצה וד' כוסות ואמירת הלל נטמן כח ועוז משמות המזוזה [ע"ש] שביאר ענין שמירה זו ע"פ הסוד], ולכן פותחין הפתח, למען תת אות, כי גם בחוצות קריה אשר אין שם מזוזה קבועה, בל יחתו זרע יעקב מן צר ואויב, כי מצות מצה וכו' מגינה עליהם. וכע"ז כתב מרן הבית הלוי (בספרו עה"ת פר' בא).

והנה, המגן אברהם (תפא, ב), החק יעקב (ס"ט תפ) והשו"ע הרב (שם, סעיף ה) כתבו, שבמקום שמצוי ההיזק, וכגון שמצויים גנבים או פורעים וכד', אין לסמוך על הנס, כמו שנתבאר בס"י תלג סעיף טז, ע"ש [ובשו"ע הגר"ז (שם) כתב, שנהגו במנהג זה 'בקצת מקומות'].

ובשם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל הביאו, שליל שימורים היינו רק מן המזיקים בלבד, ולא מן הגנבים ושאר דברים.

ויש להעיר, דבמשנה ברורה (סק"י) כתב, שבבבליה זה 'לא מתיראין משום דבר'. מבואר שלא חוששים כלל (א"כ שכ"ח היזקא).

ובפסח מעובין (לבעל הכנה"ג, תלמיד המהר"ט, ח"י באיזמיר ושם נ"ב בשנת התל"ג, אות שלח) כתב שלא נהגו לפתוח הדלת. ומאידך, הגר"ח פלאגי זצ"ל (שחי אף הוא באיזמיר כ-200 שנה אחרי הכנה"ג) בהגדת חיים לראש (הלל, אות ב) הביא מנהג זה.

דבר מעניין עד למאד, הביא בספר ויגד משה (סי' לג, אות ו) מסידור היעב"ץ (לערב פסח, שער הקרבן) עדות מבן נכר נציב הרומיים, שהיה בירושלים ת"ו בערב פסח ובליל הסדר, וראה ששערי ירושלים לא ננעלו בליל פסח.

ומרן הגר"ע יוסף זצוק"ל בספרו חזון עובדיה (פסח, עמ' קנז) דן בדברי הראשונים והרמ"א, ופלפל בהם בטוב טעם ודעת, ע"ש ותרו"ן. וע"ע בספר מקראי קודש (הרי, הל' ליל הסדר, עמ' תקמח) שהביא טעם נוסף מהגר"ר שמואל רוזובסקי זצ"ל.

מנהג מעניין ושונו מכל הנ"ל, הביא יקוביץ ביהמ"ד מוערב (אלול התרע"ט, עמ' 40), שבזמן סוף בית ראשון היה המנהג אצל יהודי ארץ ישראל ומצרים, שבבבליה הראשון של פסח לא היו יוצאים מפתח הבית חוצה, והיו סוגרים את כל דלתות הבית, ומנהג זה מיוסד על הפס' (שמות יב, כב) 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר'. ובין הפירושים שנמצאו באלפנטיה שבמצרים נמצא מכתב מחנניה לאחיו היהודים שביב, ובו הזהירם על חג הפסח והלכותיו, ובין הדברים כתב 'עלו בתוונכם וחתמו', והיינו היכנסו לבתיכם וחימתמו הדלתות. וכע"ז כתב רבי מרדכי הכהן זצ"ל, בספרו והגיד מרדכי (על מנהגי לוב, עמ' 303). וע"ע מנהגים שונים בזה בה'סדר הערוך' (פק"א סעיפים ה, ו, ג).

בליל פסח, האם משאירים את הדלת פתוחה?

כתב האור זרוע (ח"ב, סי' רלז, בנדי"מ ע"י מכון י-ם עמ' רחצ), בשם רב נסים גאון שכתב בשם אלוף אביו (והוא מבגילת סתרים לרב נסים גאון, כפי המובא במעשה רוקח עמ' יט), שלא לנעול דלתות הבתים בליל פסחים, כי הוא ליל שימורים (ושמור ובא מן המזיקין, כדאיתא בפסחים קט: חת"ס), וזאת היא האמונה בדיבורו של הקב"ה ובהבטחתו, ובשכר האמונה אנו זוכים לגאולה, ויבוא המשיח וישפוך חמתו על העכו"ם. והובא גם במהרי"ל (מנהגים, סדר ליל שני של פסח, ב). וכן הביא הרמ"א בהגהותיו לשו"ע (ס"ס תפ, וביתר ביאור בדרכ"מ) בשם המהר"י ברונא, שכתב שיאמר 'שפוך חמתך על הגויים' לפני אמירת 'לא לנו וכו' ' שבהלל, ואז יפתח הדלת [והיינו, שישאירה פתוחה כל הלילה], לרמוז על הנ"ל. והוסף שי"כן נוהגין [ודלא כשו"ע, ש"ס] שלא לומר שם 'שפוך חמתך'.

והוסף עוד האור זרוע, שבירושלמי בכתובות (פ"ב ה' - מתורגם) איתא, שרבי ירמיה ציה שבשעת פטירתו ליבשהו בגדים לבנים ומתוקנים, ולבוש עליון חתוב וינעלו לרגליו נעלים, ויתנו בידו מקל, וישכיבו אותו על צידו, שאם יבוא המשיח יוכל מיד להתעורר ולקבל פניו. והובא עוד במכילתא דרשב"י (יד, לא), 'גדולה האמונה לפני מי שאמר והיה העולם, שבשער האמונה שהאמינו אבותינו שרתה עליהם רוח הקודש ואמרו שירה שנא' 'ויאמינו בה' ובמשה עבדו - אז ישיר משה וכו' ...' וכן אתה מוצא שלא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בשכר האמונה, שנאמר 'ויאמן העם', וע"ע"ש.

ומרן החתם סופר זצ"ל בהגהותיו לשו"ע (א"ח שם) ובדרשותיו (ח"ב, בדפוס ישן דף יעד: ד"ה כוס), הוסיף על דברי הרמ"א, שהטעם שדוקא לפני מציאת הכוס הרביעית, יאמרו 'שפוך חמתך' ויפתחו הדלת, הוא משום שמראים במציאת הכוס הרביעית, שאין לחוש לשתיית כוסות יין בזוגות, וכמבואר בפסחים (שם), שלילה זה שמור מהמזיקים. ומוסיפים 'שפוך חמתך על הגויים', ע"פ מה שמבואר בגמ' במגילה (ג), שמי שמפחד ממזיקים, יאמר להם 'העייזים שאצל הטבח שמינות ממני', כלומר: שיעלכו ויתגרו בהם, כך גם כאן, 'מפנים' את המזיקים שיעלכו לגויים, שהם נחשבים כעייזים לצורך זה. עכ"ז.

תוספת מעניינת הוסיף הגאון רבי יוסף זכריה שטרן זצ"ל, אב"ד שאוול, בספרו 'זכר יהוסף' על הגדה של פסח (עמ' ט): הוא מקדים לבאר כיסוד דברי החת"ס, כשהוא מוסיף, שהרי בגמ' (שם) נאמר, שהשוטה זוגות דמו בראשו. וצינה הגמ', שכל זה הוא בזמן שלא ראה פני השוק, אבל ראה פני השוק - הרשות בידו (והוא ענין סגולי), ולכן, כשאנו מוזגים את הכוס הרביעית, לא חוששים לזוגות, גם מפני שלילה זה משומר מן המזיקין, וגם מפני שעי"י פתיחת הדלת אנו רואים פני השוק, וכך בטל החשש... וכתב, שזו 'השגחה חדשה'.

ומאידך, בספר המנהיג (ריש הל' פסח, דף עג) ביאר באופן אחר, שהוא משום שבניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, ולילה זה משומר ובא מששת ימי בראשית לגאולה העתידה (כדאיתא ב"ה יא), לכן, אם יבוא אליהו ימצא כבר הבית פתוח, ונצא לקראתו מהרה. והובא בחק יעקב (שם, סק"ו), ובכף החיים (סקט"ו).

ויש שביארו, שהנפקא-מינה בין ב' טעמים אלו, האם אפשר להשאיר את דלת המרפסת פתוחה, אך את דלת הבית לנעול כרגיל. דלעטעם האור זרוע לכאורה לא מועיל, דלא מראה בזה כ"כ שבטוח בה, אך לטעם המנהיג, לכא' מועיל, דהא אליהו